Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksen 251/2022 vp johdosta

OTT, prof. Olli Norros

1. Allekirjoittaneelta on pyydetty lausuntoa ehdotuksesta yrityssaneerauslain (25.1.1993/47) uudeksi 27.4 §:ksi ja erityisesti siitä, minkälaisia sopimuksia ehdotettu uusi irtisanomismahdollisuus voi koskea. Huomiotani on kiinnitetty siihen, että osa hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa annetuista esimerkeistä saattaa antaa vaikutelman siitä, että säännös voisi soveltua myös tilanteessa, jossa saneerauksessa olevan velallisen suoritus on kertaluontoinen. Säännöksellä ei kuitenkaan saamieni tietojen mukaan ole tarkoitus laajentaa mahdollisuutta irtisanoa sopimuksia sellaisiin sopimuksiin, jotka eivät ole sopimusoikeuden yleisten oppien valossa päätettävissä irtisanomalla. Saamani ohjeistuksen mukaan on siten keskeistä arvioida, tuleeko säännöksen soveltamisalaa valiokuntakäsittelyssä vielä selkeyttää. Esitän lausuntonani kunnioittavasti seuraavan.
2. Voimassa olevassa yrityssaneerauslain 27 §:ssä säädetään saneerausvelallisen ja tämän sopimuskumppanin oikeudesta eräissä tilanteissa päättää heidän välisensä sopimus ennenaikaisesti. Säännös pyrkii tasapainottamaan eri intressejä: Yleinen lähtökohta on sopimuksen sitovuus, mutta toisaalta yrityssaneerauksen tavoitteiden kannalta voi olla tärkeää, että velallinen pääsee eroon liiketoimintaansa tappiolliseksi painavista sopimuksista tavanomaista nopeammin. Lisäksi velallisen sopimuskumppanille on joissakin tapauksissa tarpeen sallia mahdollisuus irtaantua sopimuksesta, jonka jatko on käynyt vastapuolen yrityssaneerausmenettelyn vuoksi epävarmaksi. Niin kuin lainmuutosta koskevassa hallituksen esityksessä (s. 47–50) todetaan, sääntely on kuitenkin varsin monimutkaista ja osin tulkinnanvaraista, eikä se kaikissa tilanteissa anna velallispuolelle niin laajoja mahdollisuuksia sopimussuhteiden uudelleenjärjestelyyn kuin ehkä olisi tarpeellista. Hallituksen esityksessä nostetaan esiin neljä vaihtoehtoa sääntelyn kehittämiseksi. Omasta puolestani kannattaisin neljättä eli 27 §:n kokonaisuudistamista, mutta ymmärrän myös hyvin, miksi ainakin tässä vaiheessa tyydytään rajatumpaan uudistukseen eli vain uuden 4 momentin säätämiseen.
3. Niin kuin tuli esiin, minulta on pyydetty kannanottoa erityisesti uuden 27.4 §:n soveltamisalasta. Yleisesti voidaan todeta, että momentissa mainittava sopimuksen irtisanominen on sopimuksen päättämisen tapa, joka koskee yleisten oppien mukaan ainoastaan niin sanottuja *kestosopimuksia.* Kestosopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jonka on tarkoitettu olemaan voimassa jatkuvasti jonkin ennalta määrätyn tai määräämättömän ajan. Esimerkkeinä voidaan mainita vuokrasopimukset, sähkö- ja muut energiasopimukset, teleoperaattorisopimukset sekä *software-as-a-service* (*SaaS*) -tyyppiset ohjelmistosopimukset. Kestosopimuksen käsitteellisenä vastinparina on *kertasopimus* eli sellainen sopimus, joka koskee tiettyä suoritusta tai suorituksia, joiden asianmukainen tekeminen johtaa suoritusvelvollisuuden lakkaamiseen. Keskeisimpiä esimerkkejä ovat erilaiset kauppasopimukset ja rakennusurakka.[1]
4. Irtisanomisen mahdollisuus ei koske kaikkia kestosopimuksia vaan lähtökohtaisesti vain sellaisia, jotka ovat voimassa *toistaiseksi*. Irtisanottavissa eivät ole tietyksi määräajaksi sovitut sopimukset, ellei niin ole nimenomaisesti sovittu, eivätkä sellaiset käytännössä hyvin harvinaiset sopimukset, joiden on sovittu olevan voimassa ikuisesti tai pysyvästi (ks. KKO 2019:13).[2]
5. Ehdotetun yrityssaneerauslain 27.4 §:n 1 virkkeen mukaan "[e]nnen menettelyn alkamista tehty sopimus, jolla velallinen on sitoutunut muuhun kuin rahasuoritukseen ja jota velallinen ei ole menette-

[1] Ks. esimerkiksi Julia Ahlfors, Kaupallisten sopimusten irtisanominen. Alma Talent 2022, s. 72–73 viitteineen.

[2] Ks. esimerkiksi Olli Norros, Velvoiteoikeus. Toinen, uudistettu painos. Alma Talent 2018, s. 588–589 viitteineen.

lyn alkaessa täyttänyt, voidaan menettelyn alettua irtisanoa 29 ja 30 §:n säännöksiä noudattaen päättymään saneerausohjelman vahvistamisesta lukien sopimuksen kestoa tai irtisanomista koskevien ehtojen estämättä, jos irtisanominen on saneerauksen toteuttamisedellytysten turvaamiseksi välttämätöntä". Koska säännöksen soveltamisalaa ei ole rajattu muuten kuin suhteessa sopimuksiin, joissa saneerausvelallisen velvoitteena on rahan maksaminen, säännöksen piiriin jää lain sanamuodon perusteella laaja joukko erilaisia sopimuksia, mukaan lukien erilaisia kertasopimuksia. Sanamuoto "jota velallinen ei ole menettelyn alkaessa täyttänyt" viittaa jopa nimenomaan kertasopimuksiin, koska kestosopimukset eivät varsinaisesti tule täytetyiksi ainakaan siinä merkityksessä, että suoritusvelvollisuus täyttämisen johdosta lakkaisi.[3]

6. Säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 76) todetaan ensin, että uuden säännöksen keskeistä soveltamisalaa olisivat etenkin kestosopimukset. Perustelujen myöhemmät kohdat viittaavat kuitenkin siihen, että säännös soveltuisi myös osaan kertasopimuksista. Perustelujen mukaan säännöksen keskeiseen soveltamisalaan kuuluisivat myös sellaiset pitkäaikaiset sopimukset, jotka velvoittavat samanlaisina toistuvien suoritusten sijaan erilaisiin osasuorituksiin. Esimerkkeinä tällaisista sopimuksista mainitaan muun muassa vaiheittain etenevät projektit tai hankkeet, esimerkiksi vuosia kestävät rakennusprojektit tai tietojärjestelmähankkeet. Tietojärjestelmiä on mahdollista hankkia käyttöön myös SaaS-tyyppisellä kestosopimuksella, mutta rakennushankkeesta puhuminen viittaa suoraan siihen, että tavalliset rakennusurakat – jotka siis ovat kertasopimuksia[4] – kuuluisivat säännöksen piiriin.
7. Vastaukseni lausuntopyynnön ydinkysymykseen on siten selkeä: sekä ehdotetun yrityssaneerauslain 27.4 §:n sanamuoto että säännöskohtaiset perustelut puoltavat tulkintaa, jonka mukaan rakennusurakkasopimus, ainakin osa kauppasopimuksista ja monet muut kertasopimukset kuuluisivat säännöksen soveltamisalaan. Toisin sanoen, jos tällainen säännös säädetään, esimerkiksi yrityssaneeraukseen päätyvä rakennusurakoitsija voisi, jos muut lain mukaiset edellytykset täyttyvät, vetäytyä kesken olevasta urakkasuorituksesta.[5]
8. Jos tarkoituksena on, että urakkasopimukset, kauppasopimukset ja muut kertasopimukset eivät kuulu ehdotettavan säännöksen piiriin, säännöksen sanamuotoa on siis muutettava. En pitäisi perusteltuna, että lain sanamuodossa käytettäisiin käsitteitä kertasopimus tai kestosopimus, koska kyse on lähinnä oikeustieteessä käytetyistä käsitteistä, joiden sisältö ei ole aivan tarkka. Järkevämpää voisi olla puhua suoraan toistaiseksi voimassa olevista sopimuksista ja, sikäli kuin säännöksen halutaan niihin soveltuvan, määräaikaisista sopimuksista. Nämä käsitteet esiintyvät lainsäädännössä monin paikoin (ks. esimerkiksi liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain, 31.3.1995/482, 3 §; työsopimuslain, 26.1.2001/55, 1:3; sähkömarkkinalain, 9.8.2013/588, 89 §), ja niiden sisältö on varsin yksiselitteinen. Pysyvästi tai ikuisesti voimassa olevaksi solmittuja sopimuksia ei tarvinne ottaa säännöksessä

---

[3] Ks. viimeksi mainitusta seikasta esimerkiksi Olli Norros, KKO 2019:13 – Pysyväisoikeuden irtisanominen, s. 114–118 teoksessa Pekka Timonen (toim.), KKO:n ratkaisut kommentein I:2019. Alma Talent 2019, 116; Ahlfors 2022, s. 73.

[4] Rakennusurakkaa on tosin joissakin yhteyksissä saatettu kutsua myös kestosopimukseksi. Ks. esimerkiksi Heikki Halila – Mika Hemmo, Sopimustyypit. 2., uudistettu painos. Talentum 2008, s. 10. Itse en kuitenkaan ole hahmottanut asiaa näin vaan pitäisin ratkaisevana sitä, että urakassa joka tapauksessa tähdätään tiettyyn työntulokseen, joka luovutetaan tilaajalle yleensä kerralla, eikä siihen, että rakennustöitä vain pidetään käynnissä tietyn aikaa tai kunnes tilaaja irtisanoo sopimuksen. Sillä seikalla, kuinka pitkään suorituksen valmistelu kestää, ei nähdäkseni ole merkitystä kertasopimusten ja kestosopimusten erottelun kannalta, ja rajankäynti tässä suhteessa olisikin väistämättä melko mielivaltaista. Ks. Norros 2018, s. 179; ks. vastaavasti Ahlfors 2022, s. 73.

[5] Sopimusurakka on esimerkki sopimuksesta, jonka purkautuminen kesken kaiken aiheuttaa yleensä huomattavaa vahinkoa sopimussuhteen kummallekin osapuolelle. Ks. esimerkiksi Matti Rudanko, Rakennuttajan myötävaikutushäiriöistä rakennusurakassa. Suomalainen Lakimiesyhdistys 1989, s. 322; Reino Erma, YSE 1983 rakennusurakka. Käytännön käsikirja. Rakennuskirja Oy 1991, s. 311.

erikseen huomioon, koska ne ovat hyvin harvinaisia, ja niiden voimassaoloehto voi tulla soviteltavaksi myös varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain (13.6.1929/228) 36 §:n nojalla.[6]

9. Kertasopimuksiin viittaava ilmaus "jota velallinen ei ole menettelyn alkaessa täyttänyt" lienee selkeyden vuoksi syytä poistaa säännöksen sanamuodosta. Sen sijaan sanamuotoon voisi ottaa maininnan toistuvasta tai jatkuvasta suoritusvelvollisuudesta osaltaan täsmentämään sitä, minkätyyppisiin sopimuksiin säännöksen on ajateltu soveltuvan.
10. Näin muutettuna säännöksen 1 virkkeen sanamuoto voisi olla esimerkiksi seuraava: "Ennen menettelyn alkamista tehty *toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen* sopimus, jolla velallinen on sitoutunut *tekemään toistuvasti tai jatkuvasti muunlaisen* ~~muuhun~~ kuin rahasuorituksen ~~ja jota velallinen ei ole menettelyn alkaessa~~ ~~täyttänyt~~, voidaan menettelyn alettua irtisanoa 29 ja 30 §:n säännöksiä noudattaen päättymään saneerausohjelman vahvistamisesta lukien sopimuksen kestoa tai irtisanomista koskevien ehtojen estämättä, jos irtisanominen on saneerauksen toteuttamisedellytysten turvaamiseksi välttämätöntä."

Helsingissä 16.1.2023

Olli Norros
OTT, vakuutus- ja vahingonkorvausoikeuden professori
Helsingin yliopistossa

[6] Ks. viimeksi mainitusta seikasta esimerkiksi Ville Pönkä, KKO 2019:13 – Ikuiseksi tarkoitetun sopimuksen irtisanominen. Lakimies 2019 s. 667–680, 680; Olli Norros, Keskustelua ratkaisusta KKO 2019:13. Lakimies 2020 s. 123–131, 129–130; Ahlfors 2022, s. 78–83.